

Torhamns kyrka

56.0952, 15.8330

Föregångaren till dagens kyrka byggdes på 1200-talet och var helgad åt Sankt Mogens som här i Sverige går under namnet Sankt Magnus, som egentligen hette Magnus Erlendsson, en Jarl från Orkneyöarna som dödades år 1115. Vid hans grav ska det ha skett märkliga ting, och han blev sedan Orkneyöarnas skyddshelgon. Under 1400-talet mycket populär i hela norden. I Magnuskatedralen, domkyrkan i Kirkwall på Orkney finns också enligt uppgifter hans relikskrin.

På ett numera försvunnet sigill från Torhamns gamla kyrka kunde man se en man med ett kors i händerna och sigillet har även bokstäverna S och M för Sankt Magnus, inramat av texten "kirke sigill Torrume".

Det talades också om att det vid "helige Mogens kirke i Torrum bedrevs stor vidskepelse mycket länge efter reformationen". Det berättas också hur många tog sig till de då berömda helgonbilderna inte bara i Torhamn, utan även i kyrkorna i Edestad och Lösen, där det enligt sägnen inte gick att flytta bort helgonbilderna ur kyrkorna.

Medeltidskyrkan revs 1884, då den ansågs vara i för dåligt skick och dessutom för liten. Den nya kyrkan uppfördes strax norr om den gamla, efter ritningar arkitekten Helgo Zettervall. Som byggmästare anlätades Carl Johnsson från Karlskrona, som fick mycket beröm för sitt arbete. Församlingen bidrog med 6000 dagsverken och fria körslor. Man beslutade att det tämligen friska kyrkogolvet i den gamla kyrkan skulle användas till iordningställande av båtbyggnaden i Torhamn. Resten av virket tillföll byggmästaren.

Den 15 mars 1884 satte så bygget igång, och i början av augusti året efter kunde den nya kyrkan invigas.

Den första och mest genomgripande förändringen av kyrkan skedde i början av 1950-talet.

Ett skrank skiljde tidigare långkoret från sakristian som då tog hela utrymmet i öster. Skranket togs bort och en mur murades upp. Sakristian blev mindre och ett bårhus placerades i den norra delen av den tidigare sakristian. Det vackra rosettfönstret med olikfärgat glas i östra kormuren kunde tidigare ses inifrån kyrkan över skranket men nu endast ses utifrån.

Det nu äldsta kända inventariet från den gamla kyrkan är ett altarskåp från andra halvan av 1400-talet, som dock inte finns kvar i Torhamn. När Torhamns kyrka 1769 fick en ny altartavla sålde man det gamla altarskåpet till Sillhövda kapell för 20 riksdaler. Så småningom deponerades skåpet på Blekinge Museum och klarade sig därför undan en förödande brand i Sillhövda 1940. Altarskåpet finns nu i Sillhövda nuvarande kyrka.

På 1950-talet byggdes koret om, och skranket till sakristian ersattes av en altarpågå som är försedd med en monumental muralmålning av Gunnar Torhamn som visar Jesus bland Torhamnsbor.

Underlaget för målningen utfördes av Josef Sjöström, som enligt uppgift var den ende som Gunnar Torhamn godkände för arbetet. Gunnar Torhamns målning ersatte en altartavla föreställande Jesu korsfästelse som nu hängd här i långhuset på norra väggen.

Målningen var egentligen i två delar - nattvarden och korsfästelsen, och det är den senare som finns här i form av en kopia utförd av C. Viréen. Troligen har även de två trästatyerna Tron och Hoppet som är placerade ovanför dörrarna till utrymmena bakom altaret tillhört denna altartavla och altarpågå.

Gunnar Torhamn som växte upp här har också sin sista viloplats på kyrkogården under en sten som kommer från hans barndomshem, och som kom på plats 2016. Hans verk finns i många av landets kyrkor, men även i kyrkor utomlands, bland annat så långt bort som i Bounes Aires i Argentina.

Kyrkans predikstol är tillverkad i mitten av 1630-talet av Peder Christensson som även gjort predikstolarna i Ramdala och Lösen, och fanns tidigare i den äldre kyrkan. På baldakinen kan vi se kung Kristian IV:s monogram.

Dopfunten är tillverkad 1974 efter ritningar av E. Johansson i Tranås.

Kyrkans votivskepp föreställer en 28 fots Blekingeeka, en så kallad vrakeka, som skänktes till kyrkan 1978.

Den ursprungliga orgeln byggdes 1784 av Per Schiölin och fanns fram till 1893 i Vissefjärda, då den köptes av Torhamns församling. Den tillhörande orgelfasad ritades av Olof Tempelman. I mitten av 1930-talet ersattes orgelverket av ett nytt från Hammarbergs Orgelbyggeri. Denna orgel ersattes vid renoveringen 2005-2006 av en digital orgel.

I mitten av 1960-talet anskaffades en ny kyrkklocka från M & E Olssons klockgjuteri i Ystad, och hänger nu i tornet tillsammans med en klocka från 1578 gjuten i Stralsund.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "Blekinges kyrkor". Lasse Larsson. 2010. ISBN 978-91-86560-81-2

Bok: "Kyrkor i Östra härad - konsthistoriskt inventarium. Volym 22". 1926.

Bok: "Våra kyrkor". Klarkullens Förlag AB. ISBN 91-971561-0-8